

Від Музею румунського села – до Національного музею села імені Дімітрія Густі

Паула Попою

УДК 069.02:39(498)

Paula Popoiu. From Romanian Village Museum to Dimitrie Gusti National Village Museum. The complex museum of rural architecture and traditional technology is representative of the entire Romanian folk creation of the last three centuries. The museum now includes 346 buildings (farmhouses, stables and shelters for animals, barns, cellars, wells, fences and gateways, preaching crosses, churches, mills, rustic devices, workshops) with characteristic inventories. The «Dimitrie Gusti» National Village Museum, a prestigious institution with over 80 years of experience, is one of the first open air museums in Europe. It is the result of intensive and sustained research, both theoretical and in the field, as well as museological experiments, coordinated by Professor Dimitrie Gusti, the founder of the Sociology School in Bucharest.

Paula Popoiu. De la Muzeul românesc al satului la Muzeul Național al Satului Dimitrie Gusti. Complexul muzeal de arhitectură sătească și tehnologie tradițională este reprezentativ pentru întreaga creație folclorică din România ultimelor trei secole. Muzeul include acum 346 de clădiri (gospodării rurale, grajduri și adăposturi pentru animale, hambare, crame, fântâni, porți, troițe, biserici, mori, dispozitive țărănești, ateliere) cu inventarul specific. Muzeul Național al Satului «Dimitrie Gusti», o instituție prestigioasă cu peste 80 de ani de experiență, este unul dintre primele muzee în aer liber din Europa. Este rezultatul unei cercetări intense și susținute, atât teoretică, precum și de teren, precum și al unor experimente muzeografice coordonate de profesorul Dimitrie Gusti, întemeietorul Școlii sociologice din București.

17 травня 1936 року – це визначна дата в історії музеїв Румунії: день відкриття в Бухаресті в присутності керівництва країни, політичних і культурних діячів того часу Музею румунського села (сучасна назва – Національний музей Села імені Дімітрія Густі). Він носить ім'я свого фундатора, засновника наукової школи та харизматичного інтелектуала – Дімітрія Густі, який виношував ідею створення Музею села з моменту проведення на базі кафедри соціології Бухарестського університету в 1925–1935 роках серії міждисциплінарних досліджень у шістдесяті селах різних областей Румунії.

Перші систематичні етнографічні дослідження пов'язані зі створенням Музею села. Для відкриття постійної експозиції просто неба професор Д. Густі та його співробітники, серед яких багато видатних постатей, що ввійшли сьогодні до історії європейської етнології та соціології – Х. Стахл, Антон Голопенція, Мірча Вулкенеску, Мігай Поп, Джеордже Фокша, Траян Херсен – організували міждисциплінарні монографічні дослідження в різних населених пунктах країни: Гойча (повіт Горж, 1925 р.), Рушецу (повіт Бузеу, 1926 р.), Нережу (повіт Вранча, 1927 р.), Фундул Молдовеї (повіт Сучава, 1928 р.), Дрегуш (повіт Брашов, 1929 р.), Рунку (повіт Горж, 1930 р.), Корнова (повіт Бессарабія, 1931 р.).

Шукаючи територію для організації музею, проф. Д. Густі погодився на пропозицію мерії Бухареста «заснувати його в парку імені Кароля II на площі 4500 м² на березі озера Беняса, а з нагоди його відкриття відсвяткувати місяць Бухареста в поточному році». Облаштування території розпочалося в березні 1936 року. Королівський культурний фонд «Князь Кароль» морально та матеріально підтримував проект. Під час проведення робіт король чотири рази відвідав будівельний майданчик, прагнучи, щоб відкриття Музею відбулося до дати проведення святкувань з нагоди 70-річного ювілею від дня заснування династії

Гогенцоллернів у Румунії. Проектування Музею було доручено Х. Стахлу та Віктору Попі. Особливу увагу звертали на те, щоб цей проект не перетворився лише на «колекцію будинків, вишикуваних або нагромаджених під відкритим небом, а був «селом-музеєм». Тобто він мав презентувати унікальне та реальне село з вулицями, насадженнями, криницями, ринками.

Д. Густі залишив нам письмове свідчення (вступну промову під час відкриття Музею в травні 1936 р.), у якому навів дані про надзвичайний подарунок та зусилля, докладені під час будівництва протягом лише двох місяців: «Будівлі нам привезли в 56-ти вагонах, які мали загальну вагу 470564 кг. Це не були звичайні дошки, які можна дець закинути, кожна деталь була цінною річчю, до якої слід було ставитися дуже обережно. Переважно це були різьблені дошки і навіть, як у випадку з дерев'яною церквою з Марамороцини, дошки із цінними зображеннями на них. На щастя, люди, які демонтували ці будівлі та зводили їх у Бухаресті, були сільськими майстрами. З кожного села прибули найдосвідченіші в цій справі робітники. Їхня кількість становила 130 майстрів. І оскільки робота була терміновою, з Бухареста додатково прибули каменярі, муляри, теслі, майстри зі спорудження будівельних риштувань та різноробочі. На завершальному етапі кількість робітників на будівельному майданчику становила 1046 осіб, які зводили сільські господарства, не враховуючи тих, хто був зайнятий у будівництві центрального залу Музею, а також муніципальних працівників, що прокладали дороги та електромережі. За підрахунками, ці робітники відпрацювали 5729 днів; а додавши ще 3900 днів, відпрацьованих сільськими майстрами, отримаємо 9629 робочих днів, тобто приблизно 25 років і 250 днів. [...] Лише завдячуючи понад десятирічній підготовці,

ми спромоглися спорудити за неповних два місяці Музей румунського села, для чого за інших умов знадобилося би багато років».

До Музею було перевезено та зведено двадцять дев'ять будинків, дерев'яну церкву з Мараморощини, п'ять вітряків, водяний млин, олійний прес, винокурню, приміщення, де заготовляли рибу, та інші будови, які можна побачити в звичайному румунському селі. Відкриття Музею, за участі короля Кароля II та членів уряду, відбулося 9 травня 1936 року. Освятив та благословив Музей тодішній патріарх Румунії.

Згідно з ідеями соціологічної школи Д. Густі, у господарствах Музею оселилися селянські сім'ї. Спочатку було розселено колишніх мешканців, які приїхали із сіл, звідки походили ці пам'ятки. Однак ця досить ефективна ідея стала причиною серйозних руйнувань пам'яток, і тому від неї відмовилися.

У 1948 році проф. Дж. Фокша – учасник монографічних досліджень та найближчий співробітник Д. Густі – став директором Музею села, трансформуючи його із соціологічного в етнографічний. Це дозволило зберегти його тоді, коли комуністи, щойно отримавши владу, вважали соціологію наукою корумпованою і буржуазною. Нове керівництво Музею відновило польові дослідження, які здійснювалися з метою формування колекцій старожитностей, зібраних у різних регіонах Румунії.

До Музею було завезено оригінальні та унікальні пам'ятки: дві землянки з повітів Олт і Долж (XIX ст.); господарства із сіл Думітри (повіт Алба, XIX ст.), Кимпулуй Няг (повіт Хунедоара, XIX ст.), Шурдешти (Мараморощина, XVIII ст.), Юріловка (повіт Тулча, 1898 р.), Остров (повіт Констанца, XIX ст.), Куртени (повіт Васлуй, 1844 р.), Зеподени (повіт Васлуй, XVII ст.), Стража (повіт Сучава, XVIII ст.), Банку (повіт Харгіта, 1862 р.); Бербешти (Мараморощина, 1775 р.), Керелуш (повіт Арад, XVIII ст.); церкви із сіл Репчунь (повіт Нямц, 1773 р.), Войтінел (повіт Сучава, XVIII ст.). Завдяки перевезенню цих пам'яток Музей села став не лише відомою інституцією в Бухаресті, але й перетворився на музей-взірець на національному та міжнародному рівнях.

Починаючи із 60-х років XX ст., у Румунії було засновано цілу мережу музеїв просто неба. Їх діяльність відповідала європейським прагненням врятувати спадщину традиційної архітектури. Хоча перевагу тоді (як і нині) надавали консервації пам'яток «на місці», щоб не порушити природного середовища, з якого вони походять, утім, згідно із законодавством, а також через складність такого виду консервації, було вирішено, що основним способом їх порятунку є перевезення до музеїв просто неба. Цей шлях став ефективним для збереження цінних зразків народної архітектури, а також зумовив створення потужної мережі таких музеїв. Їх на сьогодні в Румунії дев'ятнадцять.

Ще раз варто наголосити, що Національний музей села імені Дімітрія Густі в Бухаресті є не просто музеєм під відкритим небом. Його оригінальність полягає в тому, що він у своїй структурі здійснив творчий задум піонерів румунського етнологічного музеєзнавства.

Сукупність оригінальних пам'яток дозволяє реконструювати румунське традиційне життя і водночас ілюструє певну концепцію збереження архітектурної спадщини.

Нині Музей розширився з двадцяти дев'яти господарств, які існували станом на 1936 рік, до трьохсот сорока восьми. Також зазначимо, що в депозитаріях, збудованих згідно з нормами сучасного музеєзнавства, сьогодні зберігається 53 450 пам'яток традиційної матеріальної культури. Музей став визнаним в Румунії та за її межами центром дослідження традиційного життя. Тут діти із задоволенням вивчають «живу» історію, а народні майстри щороку збираються, щоби демонструвати свою творчість. У Національному музеї села зберігаються цінні архітектурні, технічні та художні пам'ятки, водночас він може слугувати моделлю, взірцем для інших музеїв такого типу, що робить цей заклад одним з найважливіших європейських музеїв.

У 2011 році Національному музею села виповнюється 75 років від дня заснування. Сучасні проекти, які реалізуються в ньому, спонукають установу до всебічного співробітництва з музеями всього світу. Музей є членом Товариства музеїв під відкритим небом Європи, Міжнародної ради музеїв (*ICOM – International Council of Museums*) та Міжнародної ради по збереженню пам'яток та історичних місць (*ICOMOS – International Council on Monuments and Sites*). З 2010 року виконується проект розвитку Музею, у рамках якого установа отримала ще 3,5 га території, де буде зведено нові пам'ятки, врятовані «в полі», а також реалізовано ідею про «живий музей». Тут діятимуть церква й навчальний заклад на зразок «школи Спіру Харета», де читатимуть лекції про село, його історію, етнологію; діти матимуть можливість ознайомитися з традиційними іграми, бути ближчими до природи та розвиватися гармонійно. Планується проведення «вечорів казки», що будуть організовані в хаті, перевезеній з Мараморощини. Вони мають передати слухачам атмосферу родинного затишку.

Архітектурні пам'ятки, які зберігаються в Музеї, засвідчують, що архітектура є одним з найбільш комплексних різновидів народної творчості, демонструють вправність та естетичні смаки румунських зодчих. До того ж вони зроблені з природної сировини: дерева, глини, каменю, очерету, соломи та ін. Тривале їх використання сприяло збагаченню знань про властивості цих матеріалів, вдосконаленню техніки, винайдення найрізноманітніших форм їх використання. Розташування Румунії біля кордонів трьох великих імперій – (римської, візантійської та османської), на перехресті європейських шляхів сприяло виробленню специфічних рис культури. Усі ці впливи, на тлі сильної автохтонної традиції, стали причиною створення традиційної цивілізації, у якій гармонійно поєднуються елементи європейського Заходу та Сходу, на межі яких міститься Румунія. Результатом цього стало формування самобутньої традиційної цивілізації, яка створила оригінальну міжкультурну, міжетнічну та міжконфесійну модель.

Серед дерев'яних церков з півночі Трансильванії, найбільш виразні мають форму вежі з арковою галереєю

та хрестом, що нагадує наконечник стріли. Ці церкви були «мобільними», їх можна було перемістити з одного місця на інше, продати або пожертвувати, коли в селі споруджували більшу церкву. У 1936 році до Музею було перевезено дерев'яну церкву з Мараморощини, розміщено її над сектором «Трансильванія». Дерев'яна церква з Молдови, що ввійшла до музейних фондів після спорудження великої дамби в Біказі, височіє над північною частиною Музею. Репчунська церква, завдяки трилистій формі плану, нагадує кам'яну споруду. Маленька церква з Турі-Клуж має давню історію.

Ще під час заснування Музею перевезли дерев'яну церкву із с. Леуді, яка датується 1718 роком. Вона привертає увагу своїм вибагливим силуетом зі стрімким дахом, квадратною в плані баштою, увінчаною пірамідальним шоломом заввишки 35 м, своєю арковою галереєю. У плані це прямокутна споруда з п'ятикутною апсидою зі сходу. При вході із заходу – аркова галерея з колонами та перилами. Інтер'єр демонструє сміливе розпланування з дотриманням пропорцій. Церква тридільна: бабинець з плоскою стелею, нава з напівциліндричним склепінням, вівтар. Іконостас перед вівтарем перенесено з більш давньої церкви. Настінні розписи інтер'єру виконали талановиті народні майстри, використавши багату кольорову гаму: червоний, синьо-кобальтовий, жовто-хромовий, білий, чорний, коричневий кольори.

На вулицях Музею села, на перехрестях, біля криниць, на цвинтарях бачимо багато релігійних знаків¹, які зазвичай ставили на місці драматичних подій на згадку про зниклих людей. Ці знаки за формою та матеріалом мають регіональні відмінності. Так, «Трійцю» із с. Фецени-Горану (повіт Вилча) виготовлено з дерева в середині XIX ст. Це «Трійця» храмового типу; її розміщено під дашком, який підтримують чотири дерев'яні стовпи. Центральний стовп виготовлено зі стовбура дуба з трьома горизонтальними гілками, на яких вивішено дерев'яні хрестики. Усю поверхню розписано релігійними сценками. Загалом ця «Трійця» нагадує іконостас. На центральному стовпі розташовано поминальник, написаний кирилическими талатинськими літерами. У ньому згадуються, можливо, імена членів сім'ї того, хто спорудив цей знак. «Трійця» із с. Решінари (повіт Сібіу) є цегляною квадратною в плані спорудою, що складається з високого п'єдесталу з масивними стовпами по кутах та гостроверхого чотирисхилого даху, покритого черепицею та увінчаного хрестом. Цей знак поштукатурено, побілено та декоровано геометричними мотивами, а під стріхою прикрашено фризом з медальйонами.

В іншому секторі Музею представлено традиційну архітектуру колишніх постійних дворів – «ханів». Одну з пам'яток такого типу другої половини XIX ст., розміщену в центральній частині Музею, було перевезено з м. Веленій-де-Мунте (повіт Прахова). Вона має два поверхи й підвал. Це був заїзд з корчмою. Поряд обла-

штвано місце для підковування коней та казан для варіння цуйки. Перший поверх збудовано з річкового каменю, другий – із цегли та дубової сировини. Дах чотирисхилий, покритий ялинковою дранкою. Уздовж фасаду збудовано широку галерею зі стовпами та перилами з дощок. Нині тут міститься ресторан.

Спосіб планування двору, який складається з будинку та різних прибудов, є досконалою інтегрованою складовою соціальною та просторовою системою румунського села. Садиба була місцем постійного проживання сім'ї. За способом упорядкування вона розкриває специфічні особливості та характер архітектури у зв'язку із соціо-природним середовищем. Зовнішній вигляд садиб Національного музею села відображає соціально-економічний рівень їх власників. До двору заходять через ворота, що символізують місце переходу із суспільного простору до сімейного. У деяких зонах Румунії (Мараморощина, Горж, Нямц та ін.) пластично оформлено стовпи та верхній брус воріт. Ворота демонструють зразки вищого гатунку в румунській народній архітектурі. Їх декор має давнє походження, апотропеїчні функції, зміст яких із часом було втрачено.

Найдавніші селянські будівлі, які збереглися до наших днів, датовано XVII ст. У Національному музеї села можна побачити унікальні типи хат XVIII – середини XIX ст., які вже зникли в селах, звідки їх привезли. У дерев'яній народній архітектурі кожна деталь виконує певну конструктивну функцію. Композиційне та декоративне вирішення давніх споруд є єдиним цілим і має логіку, акумульовану багатьма поколіннями народних майстрів. Оздоблення можемо бачити на фасадах, фронтонах, обрамленнях дверей і вікон, стовпчиках галерей. Використані орнаменти переважно є геометричними, рідше трапляються квіткові, зооморфні та антропоморфні мотиви.

Принадами Національного музею села є дві напівземлянки – «бордеї» (найдавніший тип житла), – що вже зникли на півдні Олтенії. Їх було перевезено із сіл Кастранова та Дрегичени (повіт Долж), де до 1900 року існувало багато подібних будівель. Поява такого різновиду житла, відомого також у багатьох інших європейських ареалах, була зумовлена бідністю або відсутністю деревини (нагадаємо, що Румунія багата на деревину). Дослідження кількості використаної деревини для облицювання стін та будівництва даху доводить, що для спорудження напівземлянки потрібно у 2,5 рази більше деревини, ніж для будівництва звичайної хати ідентичних розмірів. Специфіка клімату з високою температурою влітку та сильними вітрами взимку, а також історичні передумови, які змушували людей ховатися від нападників, стали справжніми причинами виникнення цього типу житла в Румунії.

З північної частини Молдови, з Буковини, з якими пов'язано багато історичних подій, було перевезено до Музею три господарства. Хата із с. Стража (повіт Сучава), якій уже понад двісті років, походить з великого поселення, де садиби розташовані вздовж річки Сучава та на заплавної терасі. Хату споруджено

¹ На теренах України їм відповідають придорожні хрести, каплиці, «фігури» [Ред.].

за давньою технологією «у зруб» з круглих колод, покритих тонким шаром ґрунту та глини таким чином, що проглядає фактура дерева. В інтер'єрі особливу увагу привертає велика піч, на якій сплять, та прості меблі з грубих дощок. Різьблений стіл, розміщений на покуті, декоровано геометричними мотивами. Біля нього – масивні дерев'яні лави. Особливого колориту в інтер'єрі надають дерев'яні ікони, тарілки, розписані білим, зеленим і коричневим кольорами, вовняні килими з геометричним орнаментом.

З Васлуйського повіту було перевезено до Національного музею села три споруди: однокамерну дерев'яну хату з чотиристороннім дахом, покритим очеретом (це пам'ятка із с. Зеподень), багатокамерну хату та винний льох.

Із зони Румунії, що має назву Країна Вранча, до Національного музею села перевезли три садиби. Перша – із с. Нерезу (повіт Вранча) – складається з однокамерної хати та комори. Типову хату з галереєю над підвалом споруджено з колод. Комора – це маленька будівля з ганком на стовпчиках та огорожею збоку вхідних дверей. Покрівлю зроблено з дрібної дранки, прибитої тисовими цвяхами. Хата, споруджена в першій половині XIX ст., належить до архаїчного типу житла з вузькими сінями, через які входять до кімнати. Чільний фасад хати акцентовано широкою галереєю зі стовпчиками та різьбленими поруччями. Споруду розміщено на кам'яному фундаменті, зрубні стіни з ялинових колод зафіксовано по кутах вирізаними відповідним способом врубками «в замок». Стіни зсередини та ззовні обмащено глиною. Для опалення цього різновиду житла було застосовано архаїчну систему – просту ватру, до якої згодом додали кам'яну піч та димар з кілків, обмащених глиною. Інтер'єр цієї музейної пам'ятки дуже скромний – ліжка та лави. Родзинкою є спосіб прикрашання ліжка в три ряди: два крайні – вовняними вишитими килимами, середній – вишитими рушниками, поверх яких покладено хустинки та серветки.

Трансильванія найкраще представлена в Музії пам'ятками, що мають неоціненне значення. Тут розміщено надзвичайно цікаві господарські будови, призначені для занять рослинництвом та тваринництвом, просторі будинки, пов'язані з особливим статусом, який надала Марія Терезія прикордонним зонам, скромні хати кріпаків, притаманні Трансильванському плоскогір'ю, господарства «немешів» з Мараморощини з монументальними воротами та ін. Особливими елементами інтер'єру помешкань цієї зони є: жердка, на якій вивішують рушники й килими; розписані меблі, вогнище з «каглою» для димовідводу, декоративна кераміка та ікони на склі.

У Музеї представлена ще одна історична зона – Мараморощина, що славиться витворами народного мистецтва. Так, із с. Ієуд в 1936 році було перевезено марамароську садибу, що складається з хати, гражди та «торговиці»² для сіна. Дерев'яну хату, споруджену в кінці XIX ст., що має монументальний вигляд, як і вхідні ворота, прикрашено різьбою, що засвідчує відповідний май-

новий статус власника. Її збудовано з дерев'яних колод на фундаменті з природного каменю. Вона має високий дах, покритий дранкою. Цей різновид помешкання складається із сіней, двох просторих житлових кімнат і комори. З трьох боків хату оточено «тирнацом» – широкою галереєю з добре профільованими колонами та різьбленою балюстрадою. У великій кімнаті, що ліворуч від входу, розташовано піч і ліжка, накрите килимами та простирадами, з багатьма подушками. Над лавами розташовано мисники з посудом, ікони на склі та бавовняні рушники. До жердки підвішено горщики й глечики. Друга кімната, що використовується як кухня, має відповідне начиння. Садиба також містить сарай і торговицю з рухомих дахом, під яким зберігають сіно.

Країну Моців, що розташована а центральній частині Західних Карпат в долині річки Аріеш, представлено в Національному музеї села двома садибами. Значимо, що мешканці цієї зони займаються сільським господарством на терасах, розміщених на висоті 1200–1300 м. Тут широко розвинені вівчарство та лісові промисли. До Музею із с. Лезешти (повіт Алба) перевезено типову садибу, що належала бондарю. Вона складається з хати, датованої кінцем XVIII ст., комори та літньої кухні. Високий цоколь збудовано з кар'єрного й річкового каменю на розчині цементу, ґрунту й піску, перший поверх – з ялинових колод, які скріплено врубкою, що має назву «ластів'ячий хвіст». Чотиристоронній дах покрито дранкою. У цокольній частині розміщено дві кімнати, одна з яких належала бондарю, а іншу використовували як кухню. На першому поверсі житлова кімната та комора з окремими дверима, які виходять в аркову, на різьблених стовпчиках, галерею, що тягнеться вздовж фасаду. На верхній поверх можна дістатися сходами.

Мандруючи півднем Трансильванії, спостерігаємо дві етнографічні зони, які викликають неабиякий інтерес: Сібіу та Країна Олту. Великі поселення тут мають кущовий тип планування. Хату зі стінами з ялинових колод, перевезено до Музею в 1936 році із с. Тілішка, було споруджено 1847 року на кам'яному фундаменті. Двосхилий дах покрито дранкою завдовжки 1 м. У підмурку розташовано погріб, а на першому поверсі – три приміщення та маленький балкон зі стовпчиками й перилами, влаштований завдяки збільшенню звису даху. У наскрізних сінях без стелі міститься піч для випікання хліба, що займає половину площі. Житлову кімнату опалювали за рахунок печі, оздобленої зеленими плитками неполив'яної кераміки. У кімнаті для гостей – високе ліжка, прикрашене килимами, подушками, тканинами «доріжками», ці речі підкреслювали чесноти господині, яка їх виголовила.

Місцевість, з якої перевезено господарство Дрегуш-Фегераш, входить до складу Олту, розташованого у Фегераській низовині в середній течії річки Олт біля підніжжя Фегераських гір. Села тут мають кущовий тип планування. Дерев'яну архітектуру поступово замінила цегляна, а солом'яні покрівлі – черепиця. Господарство із цієї зони, перевезене до Музею, складається з хати, сараю та маленьких воріт. Хата кінця XIX ст. має високий

²Український аналог – оборіг [Ред.].

кам'яний фундамент над погребом. Її стіни зроблено з обтесаних та обмашених ялинових колод. Двосхилий дах з фронтоном, що виходить на вулицю, покритий черепицею. Хата має сіни з піччю, житлове приміщення та комору для продуктів і для одягу. В інтер'єрі привертають увагу ватра з комином, облицьованим полив'яною плиткою; меблі (ліжка, лави, скрині з посагом, розписані квітковими мотивами). Особливістю інтер'єру є ікони, виготовлені у відомих центрах Країни Олту, вивішені між вікнами, «кіндеї», довгі рушники, прикрашені геометричними мотивами на червоному тлі, керамічний посуд. У сараї, збудованому з ялинових колод та покритому соломомою, відведено місце для зберігання зернових. Також тут є стайня для худоби та місце для зберігання знарядь праці.

Добруджа – регіон, розташований між Дунаєм та Чорним морем, з відмінною геологічною структурою та непростю історією, де крім румунів, мешкають іноетнічні групи. Румунські села скупчені переважно вздовж Дунаю. Липовани осіли в дельті Дунаю та на березі озера Разельм, українці, турки й татари – у центральній частині. Кожний етнос вніс у розвиток культури цього краю притаманні йому традиції. Унаслідок акультурації, що тривала протягом століть, виник цікавий синтез, у результаті якого різні етноси зберегли свою культурну ідентичність і розмовну мову. Добруджа представлена в Національному музеї села румунською садибою, трьома вітряками та липованською садибою.

Садиба із с. Остров (повіт Констанца) типова для румунських поселень кінця XIX ст. Хата, споруджена з грабових кілків та дубових підпор, змашених глиною, має чотирихилий дах під черепицею. Вона складається з двох житлових кімнат і наскрізних сіней між ними, з двома димарями та горнами, що об'єднують дві ватри. На фасаді збудовано низьку галерею зі стовпчиками та гарно модельованими поруччями. Великі вікна обладнано залізними ґратами. В інтер'єрі привертають увагу широке саманне ліжко заввишки 25 см, обмашене глиною та застелене вовняними різнокольоровими покривалами й простирадлами. Довгі ткани рушники з шовку-сирцю з червоно-чорними геометричними, квітковими та антропорфними мотивами, «сінія», низький стіл, виготовлений на токарному верстаті, та численний мідний посуд – усе нагадує про житло, характерне для Південно-Східної Європи. На подвір'ї міститься піч для випікання хліба, сарай та клуня для зберігання зернових, розташовані під спільним дахом.

Господарство із с. Юріловка (повіт Тулча) відображає характерні риси побуту липованського населення, що потрапило сюди в XVII ст. з Волги через релігійні переслідування. Садиба складається з хати, датованої 1898 роком, та господарських прибудов на подвір'ї, що обнесене кам'яним муром. Перед хатою під дахом сараю, що використовується як клітня кухня, влаштовано велику піч із плитою. За хатою споруджено цегляну

«курну лазню», лазню з паром. Хата має приміщення для гостей, двоє сіней, житлову кімнату та кухню. На фасаді збудовано низьку галерею з дерев'яними стовпчиками. Будинок і прибудови (підвал, сарай, хлів, копильня) споруджено з необпаленої цегли під одним двосхилим дахом, покритим очеретом. Столярні вироби є прикрасою екстер'єру: різьблені фризи й фронтони, фасції карнизів, пофарбовані в синій колір, віконниці та двері, розписані яскравими кольорами, репрезентують специфіку липованської архітектури. Печі прикрашено кольоровою мозаїкою. Велика піч на кухні, на якій сплять, трапляється на обширних територіях аж до Волги. В інтер'єрі привертає увагу «куток з іконами», розташований у кімнаті для гостей надлавами. Стіни прикрашено картинами, виконаними на картоні або на склі.

У Національному музеї села представлена також різноманітна сільськогосподарська техніка, що приводилася в дію за допомогою води або вітру й використовувалася для перемелювання зерна (млини, вітряки), виготовлення тканин (сукновальні). Цікавим експонатом є давній пристрій для подрібнення золотоносного каміння.

З господарських споруд у Музеї представлено вівчарню та дві кошари. Кошара із с. Шугаг (повіт Алба) є архаїчною спорудою круглої форми, що має кам'яну кладку, конічний дах, покритий дракною.

Національний музей села має архів, у якому зберігаються документи, фотографії, негативи, слайди, CD-диски, що мають неоціненне значення. Бібліотека Музею нараховує 21 000 томів та фахових журналів. База даних установи сформована з дослідницьких анкет (серед яких є й ті, що зібрані під час монографічних досліджень), карток експонатів, фотографій, негативів тощо. Депозитарії музейних експонатів укомплектовано відповідно до сучасних вимог музеєзнавства, що полегшує доступ до етнографічної спадщини. Національний музей села є важливим центром консервації та реставрації культурної спадщини. У реставраційних лабораторіях з живопису, кераміки, текстилю, металу працюють фахівці, які можуть виконати роботу надзвичайної складності.

Музей відомий своїми заходами, що організуються для всіх категорій відвідувачів: ярмарки народних майстрів, літні табори для дітей, демонстрації традиційних обрядів, музичні спектаклі та народні танці. Серед дитячих програм назвемо такі: «Відродження давніх народних ремесел», «Від народного до професійного мистецтва», «Відродимо сільські громади», «Творчі табори». Заслугою Національного музею села є всебічна підтримка народних майстрів з метою збереження відомих центрів народної творчості.

Можна стверджувати, що в структурі культурних закладів Румунії Національний музей села імені Дімітрія Густі постає як динамічна та новітня установа, яка нині посідає першість у країні за кількістю відвідувачів.

Переклад з румунської Антонія Мойсея